

KSZTAŁTOWANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ – ZASOBY KULTUROWE ZIEMI OSTROWSKIEJ

Rocznik Ostrowski 2025, nr 11, Ostrów Mazowiecka 2025, s. 253-254
www.ludziezpasja.org

Damian Jasko

Wyszyńskiego zdjąć z pomnika - współczesna edukacja historyczna

---

Stefan Wyszyński to postać, która mimo historycznego dystansu wciąż może inspirować młodych ludzi. Aby jednak stał się im naprawdę bliski, warto pokazać go w sposób interesujący, nie tylko jako wielkiego Prymasa, lecz przede wszystkim jako człowieka zmagającego się z wyzwaniem swoich czasów.

W szkole na lekcjach historii uczniowie poznają wiele postaci. W roku 2023 na zlecenie Instytutu Pamięci Narodowej przeprowadzono badania, których zasadniczym celem było poznanie stopnia wiedzy o przeszłości, prezentowanej przez mieszkańców naszego kraju. Badano trzy grupy, w tym uczniów szkół średnich (3781 osób). Jednym z obszarów, które badano była analiza postaci i wydarzeń z historii Polski, które budzą ciekawość respondentów i które chcieliby oni poznać.

We wskazaniach uczniów zdecydowanie dominują postaci i wydarzenia z historii najnowszej – najczęściej z okresu II wojny światowej; wojna ta pojawia się jako osobna kategoria. Nie ma w pierwszej dziesiątce kardynała Wyszyńskiego. Natomiast wysoko plasują się: Jan Bytnar „Rudy”, Tadeusz Zawadzki „Zośka”, Aleksy Dawidowski „Alek”. Ci trzej bohaterowie fascynują młodzież, ponieważ ich historia łączy emocje, dramat, przyjaźń i heroizm. Są bohaterami lektury szkolnej, która pomaga zrozumieć kontekst historyczny. Nie są bohaterami z podręcznika, o którym czytają krótką notatkę. Mogą się w jakiś sposób z nimi utożsamiać. Wreszcie są dowodem na to, że zwykli młodzi ludzie mogą dokonywać niezwykłych czynów.

Brak dużego zainteresowania młodych ludzi postacią Stefana Wyszyńskiego nie wynika z ocen jego dokonań, lecz z kilku społecznych i psychologicznych czynników, które wpływają na sposób, w jaki młodzież odbiera bohaterów historycznych i ze sposobu w jaki jest przedstawiany. Jawi się on młodym ludziom jako ktoś poważny, odległy, kojarzą go z autorytetem instytucjo-

nalnym. To sprawia, że trudno jest się z nim utożsamić. Młodzież i Wyszyńskiego dzieli duży dystans czasowy i pokoleniowy. W przeciwieństwie do młodych bohaterów wojennych: nie jest kojarzony z doświadczeniami bliskimi ich wiekowi, nie reprezentuje „młodego pokolenia” zmagającego się z losem. Sprawy nie ułatwia skomplikowany kontekst historyczny, w którym przyszło mu funkcjonować.

Postać Stefana Wyszyńskiego może zainteresować uczniów, jeśli przedstawi się go w sposób żywy i bliski ich doświadczeniom. Wyszyński nie był jedynie hierarchą Kościoła czy postacią z podręcznika – był człowiekiem podejmującym trudne decyzje w czasach, gdy wolność i godność były zagrożone. Jego życie to opowieść o odwadze, odpowiedzialności i wierności wartościom, które wielokrotnie wystawiano na próbę. Wszystkie te cechy mogą młodych ludzi inspirować. Internowanie Wyszyńskiego przez władze PRL można przedstawić jako realną historię człowieka, który: nie wiedział, jak długo będzie więziony, był odcięty od informacji, starał się zachować spokój i poczucie sensu. To wątki, które świetnie działają na wyobraźnię – poruszają. Pomocne mogą być tu krótkie fragmenty zapisków Prymasa, w których znajdziemy informacje o jego wątpliwościach, o lęku. Dzięki temu uczeń ma “bezpośredni” kontakt z bohaterem, który nie musi być postrzegany jako „święty z pomnika, figura”, ale jako realna postać. Warto sięgnąć po różnorodne metody takie jak drama, wywiad historyczny czy portfolio. Przy omawianiu listu episkopatu polskiego do episkopatu niemieckiego można przeprowadzić debatę. Korzyścią z takich metod pracy jest to, że uczniowie poznają Wyszyńskiego. Dzięki aktywnej dyskusji i wchodzeniu w różne perspektywy lepiej zrozumieją jego motywacje, odwagę, trudności i niepowodzenia jakie napotkał być może odkryją błędy jakie popełnił.

Na terenie powiatu ostrowskiego punktem wyjścia do zainteresowania uczniów postacią kardynała Wyszyńskiego może być historia lokalna i odwiedzanie miejsc związanych z jego dzieciństwem i młodością. Przykładem działań zmierzających w tym kierunku mogą być gry terenowe przeprowadzone w tym roku na terenie Zuzeli i Andrzejewa.

Stefan Wyszyński jest postacią, która może zainteresować młodych ludzi, ale jego atrakcyjność zależy nie od samej biografii, lecz od sposobu jej przedstawienia. Aby przybliżyć młodzieży postać Wyszyńskiego, warto pokazywać go nie tylko jako historyczny autorytet, lecz jako człowieka, który przeżywał trudne chwile i podejmował ważne decyzje. Dobrze jest podkreślić jego wartości, takie jak odwaga, konsekwencja, odpowiedzialność i troska o innych, które są uniwersalne i aktualne.